

10 Mai, Ziua Regalității

MOMENT ISTORIC DE RĂSCRUCE

Intruziunea unor politicieni de la Răsărit dusesese la înlăturarea intempestivă lui Alexandru Ioan Cuza de pe tronul reunit al Moldovei și Munteniei. Clasa politică românească, în frunte cu guvernul provizoriu condus de prim-ministrul Ion Ghica, se vedea nevoită să înfrunte acțiunile în forță ale Mișcării Separatiste din Moldova și nemulțumirile țăranilor, care credeau că prin exilarea lui Cuza, Legea Rurală din 14/26 august 1864 (prin care peste 400.000 de familii de țărani fuseseră împrăștiate pe terenuri agricole) avea să fie anulată. Situația părea să fi scăpat complet de sub control. Pretextând că Unirea Principatelor Române nu era recunoscută decât sub Alexandru Ioan Cuza, imperiul otoman instalase importante efective militare la sudul Dunării, amenințând cu o intervenție în forță.

A fost un adevărat miracol că acel moment istoric nu s-a transformat într-un dezastru. Salvarea părea - cum chiar Cuza propusese, în aducerea unui principe străin în fruntea țării, care, prin originile și prin sferele proprii de influență, să aducă România sub protecția marilor națiuni europene.

Miracolul s-a numit **Carol Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig von Hohenzollern-Sigmaringen**, cel de al doilea fiu al prințului prusac Carol Anton. Absolvent al Școlii de Cadeți din Munster și al Școlii de Artilerie din Berlin, Carol era un ofițer încercat, demn de originile sale prusace. El se remarcase în cel de

*La 10 mai 1866
intra
în București,
aclamat de peste
30.000 de locuitori,
un tânăr
ofițer german.
Venea aici,
într-un moment
de mare restriște*

al doilea Război din Schleswig, purtat între Austria și Prusia pe de o parte și Danemarca. Disciplinat, călit în arta războiului, abil diplomat, ofițer apreciat în rândul propriilor soldați, Carol acceptase preluarea Tronului Principatelor, menționând că supunerea față de sultan nu reprezenta un impediment real, iar că acesta va fi înlăturat la momentul oportun.

Venirea lui Carol s-a datorat abilității politicianului I.C. Brătianu.

Inițial se apelase la Napoleon al III-lea, iar în urma întrevederii dintre monarhul francez și delegația din România, primul rege care ar fi urmat să urce pe tronul de la București trebuia să fie Filip al Belgiei, conte de Flandra. Membru al impozantei familii regale de Orleans, Filip ar fi reprezentat apropierea de Franța, sora mai mare a României - așa cum era văzută în acea perioadă - și ar fi putut aduce, în viziunea oamenilor politici ai vremii, influența celei mai liberale Constituții din lume, cea belgiană. Proiectul „Filip I de România” s-a dovedit însă un eșec, contele de Flandra refuzând politicos oferta delegației românești. În fond, suveranul micului stat de la nordul Dunării era încă supus Imperiului Otoman și era nevoit să plătească un greu tribut anual Înaltei Porți. Pentru un cap încoronat din Europa Occidentală o supunere față de sultanul ar fi echivalat cu o dezonoare adusă întregii sale familii regale. Mai mult, Muntenia și Moldova erau țări cu o puternică influență balcanică, standardele de viață ale vremii în cele două principate fiind cu mult sub cele considerate decente într-o națiune occidentală.

După refuzul lui Filip de Flandra al Belgiei de a ocupa tronul României, pe 19 martie 1866, Ion C. Brătianu este trimis de urgență la Düsseldorf pentru a obține consimțământul venirii

în România din partea tânărului principe, a familiei sale și a regelui Prusiei Wilhelm I.

Între timp, la București, în ziua de 30 martie, Locotenența Domnească publică o proclamație către popor, recomandând alegerea prin plebiscit a prințului Carol de Hohenzollern ca domnitor al românilor, cu drept de moștenire, care va domni sub numele de Carol I. Plebiscitul începe la 2 aprilie și se încheie la 8 aprilie, rezultatul fiind de 685.869 voturi pentru, 224 voturi contra și 12.837 abțineri. Totodată, în urma dezbaterilor Adunării Constituante, 109 deputați s-au pronunțat pentru alegerea principelui Carol, în vreme ce numai 6 s-au abținut.

Regele Prusiei este primul care își dă acordul, într-un mod tacit însă, căci tocmai în acea perioadă izbucnise un grav conflict între Prusia și Imperiul Habsburgic. Wilhelm îi recomandă lui Carol să fie prudent. Pe 7 aprilie, Carol a avut o întrevedere cu Otto von Bismarck, cancelarul prusac, care l-a sfătuit „să ia hotărârea îndrăznească de a pleca direct spre România”. În cele din urmă, după îndelungi sfaturi cu tatăl său, guvernatorul Renaniei, Carol acceptă să vină în Principate pentru a deveni domnitorul românilor.

Pe 29 aprilie 1866, principele Carol a plecat în Elveția, la Zürich, țară cunoscută pentru neutralitatea sa în orice conflict european. Aici, el obține un pașaport fals pe numele Karl Hettigen, „călătorind la Odessa pentru afaceri”. Așadar, cetățenia elvețiană era o bună acoperire pe drumul spre Principate, când trebuia să treacă prin Austria, care se afla în război cu țara sa. Călătoria nu a fost lipsită de peripeții, căci tânărul principe risca în orice moment să fie prins de autoritățile austriece.

Carol ajunge la Baziaș pe 6 mai, iar aici se întâlnește cu Ion C. Brătianu care venea direct de la Paris. După două zile de așteptare, cei doi se urcă pe un vapor, la clasa a II-a, iar în timpul călătoriei nu și-au schimbat niciun cuvânt pentru a nu trezi suspiciuni. În cele din urmă, Carol și Brătianu ajung la Turnu-Severin, pe pământ românesc. De aici, se imbarcă din nou pe un vapor care să-i ducă pe Dunăre la Giurgiu, iar de aici să se îndrepte spre Capitala țării al cărei domnitor urma să fie.

Românii au domnitor

Carol ajunge la București pe 10 mai 1866. Intră în oraș pe la podul Mogoșoaiei, unde este întâmpinat de Dimitrie C. Brătianu, primarul Capitalei, care îi înmânează cheile orașului. Principele este escortat spre Dealul Mitropoliei, pe drum fiind aclamat frenetic de mulțimile străne să-l vadă pe noul suveran. Aici se oficiază Te Deum-ul, apoi este invitat să depună jurământul în noua sa calitate de domnitor al Principatelor Unite Române în Palatul Mitropoliei, care era sediul Adunării Constituante.

Are loc o ședință extraordinară a celor două camere reunite, a guvernului, a Locotenentei Domnești și a Înaltului Cler. Carol este întâmpinat de președintele Adunării, Emanoil Costache Epureanu, care îl conduce la tronul princiar ridicat pe tribună. Mitropolitul Nifon pune crucea și Evanghelia pe masa așezată în fața tronului, iar colonelul Nicolae Haralambie citește formula de jurământ românească, care îi este tradusă principelui în franceză: „Jur de a fi credincios legilor țării, de a păzi religiunea românilor, precum și integritatea teritoriului ei și a domni ca domn constituțional”. Carol pune mâna dreaptă pe Evanghelia și rostește cu voce fermă în românește: „Jur!”.

În momentul depunerii jurământului în fața Reprezentanței Naționale, tânărul domnitor rostește o frază ce va fi emblematică în dezvoltarea personalității sale pe tronul României: „Punând picioarele pe acest pământ, am și devenit român!”. Într-o scurtă alocuțiune, el și-a exprimat „devotamentul fără margini către noua mea patrie și acel neînvingător respect către lege, pe care l-am cules în exemplul alor mei. Cetățean azi, mâine, de va fi nevoie soldat, eu voi împărțiși cu dumneavoastră soarta cea bună ca și cea rea”.

Constituția din 1866

Imediat după instalarea sa pe Tron, Carol a numit un nou Consiliu de Miniștri condus de Lascăr Catargiu și a convocat Adunarea Constituantă pentru a-i atribui misiunea redactării și elaborării unei noi Constituții a României, care să facă din domnia sa un regim democratic și constituțional. Noua lege fundamentală a fost promulgată de domnitor pe 1 iulie 1866. Era

alcătuită după model belgian, fără aprobarea Marilor Puteri, având și caracterul de prima constituție internă românească. Pe plan extern, ea a fost percepută ca o manifestare a independenței, căci prevedea ereditatea domniei și atribuțiile unui domn suveran, depășind statutul de autonomie recunoscut prin tratatele internaționale. În același timp, legea fundamentală a României nu amintea nimic de suzeranitatea otomană și de garanția colectivă a puterilor europene.

Noua Constituție proclama principiul fundamental al separării puterilor în stat. Puterea exe-

cutivă era exercitată de un Consiliu de miniștri, puterea legislativă de Reprezentanța Națională, bicamerală, care printre alte atribuții avea drept de interpelare a guvernului, iar puterea judecătorească era încredințată instanțelor de judecată. Domnitorul era șeful statului, comandatul suprem al armatei, având atât prerogative executive, cât și legislative. El putea convoca și dizolva Parlamentul, numea și revoca miniștrii, sancționa și promulga legile, având și drept de veto absolut, declara război și încheia pacea. De asemenea, putea iniția proiecte legislative dacă erau contrasemnate de ministrul de resort. Așadar, România devenea o monarhie constituțională. Alte principii erau suveranitatea națională, guvernarea reprezentativă și responsabilă în fața cetățenilor, monarhia ereditară prin drept de primogenitură.

Totodată, legea fundamentală garanta drepturile și libertățile cetățenești, precum egalitatea în fața legii, libertatea învățământului, a presei, a asocierilor și întrunirilor și declara proprietatea sacră și inviolabilă. Noua constituție includea și un sistem electoral bazat pe votul cenșitar. Pentru Adunarea Deputaților erau stabilite patru colegii după criteriul averii. Primele două colegii cuprindeau pe marii proprietari funciari, iar al treilea burghezia și liber-profesioniștii. Dacă cetățenii aparținând acestor trei colegii votau direct, colegiul IV, unde votau țărani, includea votul indirect prin reprezentanți. De asemenea, pentru declanșarea alegerilor, în timp, s-a statuat o practică neobișnuită pentru un regim democratic. Regele dizolva Corpurile leguitoare, impunându-se convocarea alegerilor, după care numea un nou Consiliu de Miniștri care era însărcinat să organizeze aceste alegeri. Practica a arătat, cu o singură excepție în decembrie 1937, că partidul care forma guvernul destinat să organizeze alegerile, le și câștiga. Oamenii politici obișnuiau să se adreseze în momentul când regele dorea să cheme un partid la putere prin expresia: „dați-mi guvernul și vă dau parlamentul”.

Constituția României din 1866 ținea cont de condițiile specifice ale țării noastre și se referea la o diversitate de aspecte care vizau dezvoltarea și modernizarea societății. În noiembrie 1866 au loc primele alegeri libere pe baza noului sistem de vot, domnitorul pornind și o intensă campanie de reorganizare a armatei și de construire de căi ferate moderne.

Prin urcarea lui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen pe tronul României, Marile Puteri au fost puse în fața „faptului împlinit”. Rezistența lor s-a diminuat treptat, ultima piedică fiind înlăturată în octombrie 1866, când Carol a făcut o vizită la Istanbul, în timpul căreia a obținut firmanul de numire din partea sultanului. De la început domniei, Carol I și-a făcut cunoscută dorința de a modifica raporturile cu Imperiul Otoman și de a câștiga suveranitatea țării. Carol se căsătorește cu principesa Elisabeta de Wied pe 3 noiembrie 1869. Cuplul regal a avut o fetiță, principesa Maria, născută la 27 august 1870, dar copila a murit de scarlatină pe 28 martie 1874. După această tragedie, Carol și Elisabeta nu au mai avut copii, lăsând familia domnitoare fără moștenitori la tronul dinastic.

O națiune nouă

Așa cum declarase la Dusseldorf, în cercul restrâns al diplomaților români, Carol I nu uitase promisiunea de înlăturare a dominației otomane din Principatele Române și dobândirea independenței acestora. Un astfel de deziderat îndrăzneț nu se putea realiza însă fără mobilizarea Marilor Puteri. Iar acest moment vine în 1876, când, la 11 august, Rusia mobilizează două corpuri de armată și patru divizii în vederea iminentului conflict cu Turcia. În fapt, Imperiul Țarist nu se împăcase niciodată cu influența Înaltei Porți în Balcani, iar războiul devenise inevitabil atâta vreme cât niciuna dintre părți nu dorise o soluționare pașnică a conflictului.

În același timp, în România au loc primele măsuri de întărire a armatei în vederea viitoarelor încleștări, iar prin Înaltul Decret 1945 din 9 octombrie 1876, comanda supremă a armatei era încredințată Domnitorului Carol I.

Era evident, atât pentru domnitor, cât și pentru membrii guvernului, ca obținerea independenței nu se putea realiza decât pe calea armelor, cu atât mai mult cu cât politica discriminatorie a Înaltei Porți față de România - cea prin care se refuza dreptul românilor de a-și bate monedă proprie, de a acorda decorații, de a se numi „România” precum și catalogarea jignitoare la adresa țării, cea de „provincie otomană privilegiată” - fusese aspru criticată printr-o scrisoare deschisă.

La 4 aprilie 1877, România și Rusia semnau convenția prin care se permitea trupelor rusești să pătrundă în Balcani spre viitorul teatru de război cu o mențiune specială: Țarul se obliga să respecte drepturile statului român, să mențină și să apere integritatea teritorială a României. La 12 aprilie 1877, Țarul Alexandru al II-lea declara război Turciei, după ce, cu două zile în urmă, la 10 aprilie 1877, Bucureștii întreprinseseră orice relație diplomatică cu Înalta Poartă. Acțiunea se soldează cu puternice represalii ale armatei otomane asupra localităților românești Giurgiu, Oltenița, Corabia, Bechet și Islaz. Drept răspuns, armata romană deschide focul de artilerie asupra Vidinului de la Calafat, la 28 aprilie 1877, iar la 10 mai, în același an, la București se proclama independența României.

Războiul ruso-turc începe dezastruos pentru armata țaristă. Primul atac asupra Plevnei din 8 iulie 1877 eșuează lamentabil, aducând pierderi grele trupelor comandate de Marele Duce Nicolae. Zece zile mai târziu, cel de al doilea atac suferă aceeași soartă. Este momentul în care Ducele Nicolae îi scrie în disperare de cauză domnitorului Carol I să trimită trupele românești peste Dunăre.

„Asta-i muzică ce-mi place!”

Aflat în primele linii ale bătăliei, tânărul principe s-a pomenit cu un proiectil explodând la doi pași de el. Fără să-și piardă cumpătul, domnitorul a rostit o frază care a circulat ca o legendă pe întreg frontul, stârnind admirația ostașilor, chiar și a celor turci : „Asta-i muzică ce-mi place!” .

Ce a urmat este istorie. Grivița I și II, Rahova, Smârdan, Vidinul și celelalte fortificații turcești din Bulgaria au căzut rând pe rând în fața armatei ruso-române comandate ireproșabil de Carol I. În semn de omagiu, abnegația principelui avea să rămână imortalizată peste timp de marele poet George Coșbuc: „Domnitorul a plecat la tabăra îndată ce s-a auzit că rușilor le merge rău cu războiul și că li s-a pus Osman Pașa de-a curmezișul în drum. La tabăra de la Calafat a plecat Domnul cam pe la începutul lui iulie și a stat acolo vreo șase săptămâni. Nu s-a mai întors acasă, după căderea Plevnei, El a fost între oștenii săi și a îndurat neajunsurile și greutățile războiului douăzeci și șase de săptămâni, fără întrerupere. Mai bine de jumătate de an a zăbovit pe câmpiile de luptă, bătut de ploi și de vânturi, și primejduindu-și viața”.

La 20 august 1877, armata română comandată de Domnitorul Carol I trecea podul de la Corabia și înainta victorioasă spre ceea ce avea să fie cea mai grea lovitură pentru Imperiul Otoman: cucerirea redutei de la Plevna. Cu mari sacrificii omenești: numărul ostașilor români căzuți în sângerosul asediu asupra Plevnei este considerat cel mai mare din întregul război 1877-1878. Înconjurat, rănit la picior de un șrapnel, Osman Pașa, generalul turc aflat la conducerea trupelor otomane, se preda necondiționat și îi înmâna sabia sa ofițerului român Mihail Cerchez, gest refuzat de acesta până la venirea lui Carol I.

După victorie, în 1881, Carol I a fost încoronat. El a refuzat să poarte coroană de aur cu nestemate. Pe fruntea primului rege al românilor s-a așezat o coroană de oțel turnată din țeava unui tun turcesc capturat în luptele de la Grivița, din 30 august 1877.

Datorită vitejiei și complexelor sale legături cu principii națiunilor europene civilizate, Carol I a obținut la 1878 restituirea Dobrogei, sădind semințele reîntregirii țării, oferind, ur-

mașului său la tron Ferdinand I, șansele împlinirii destinului național al României, prin Marea Unire de la 1918.

Carol I s-a străduit mereu să-și apropie o strălucită pleiadă de oameni politici

Marii politicieni ai vremii - de viță veche, I.C. Brătianu, Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica, P.P. Carp, Lascăr Catargiu, Nicolae Ionescu, Titu Maiorescu, Ion I.C. Brătianu, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, l-au sprijinit pe Regele Carol I în toate proiectele sale. S-a făcut istorie la propriu. Dacă dobândirea independenței României a fost un act de mare eroism care i-a asigurat un etern loc în inimile românilor, Regele de oțel era conștient că adevărata luptă abia începea. El s-a ghidat după o strategie menită modernizării României, care, pentru prima dată după secole întregi, își afirma neatârarea și identitatea națională. Domnia lui Carol I - cea mai lungă domnie din istoria românilor (1866-1914), ne-a lăsat o Românie cu o modernă rețea feroviară, cu cel mai lung pod din Europa (podul de la Cernavodă), cu un port funcțional amenajat la Constanța și cu o reședință de vară la Peleş, demnă de oricare țară modernă europeană. Cu sprijinul său au activat și au modernizat învățământul Spiru C. Haret, administrația - Vasile Lascăr, iar apărarea națională - Nicolae Filipescu. Bucureștii, care se înfățișau călătorului din 1866 ca un sat mai mare cu pretenții de urbe, erau în 1914 orașul Ateneului Român, al Palatului Poștelor (azi sediul Muzeului Național de Istorie), al Palatului C.E.C., al Palatului Sturdza, al Cercului Militar Național, al Hotelului Athe-

nee Palace și al altor superbe edificii arhitecturale.

Rigoare, sobrietate, tenacitate

– acestea au fost cuvintele de ordine pentru primul rege al României. Înconjurat de o strălucită pleiadă de oameni politici, Carol I a făcut istorie îndeplinind destinul național al României: independența și modernizarea. Comandant suprem al armatelor româno-ruse în asediul Plevnei din timpul Războiului de Independență (1877-1878), a avut o contribuție decisivă în strategia de luptă pe front.

Istoricul Leonard Horvath crede că moștenirea lăsată de Regele Carol I este mult mai bogată decât cea prezentată în manualele de istorie, care insistă pe dobândirea independenței. „Regele Carol I poate fi considerat drept fondatorul României moderne. Într-un fel, fără el nu ne-am fi putut imagina Marea Unire de la 1918. Categorie, independența de

stat a României este una dintre marile sale realizări. Însă tot Regele Carol I a dobândit Dobrogea, ca urmare a Războiului de Independență. O altă realizare a fost legată de faptul că, prin prestigiul său personal și prin prietenia cu împăratul Franz Jozef al Austro-Ungariei, dar și prin faptul că România a înclinat balanța celui de-al doilea război balcanic, Conferința de Pace din 1913 a fost organizată la București. România a dobândit, ca urmare a acestei Conferințe, și Cadriaterul. Tot ca o consecință a prieteniei cu Franz Jozef, Regele Carol I al României a obținut și grațierea liderilor românilor ardeleni, condamnați la închisoare ca urmare a Procesului Memorandiștilor, ținut la Cluj. Prestigiul Regelui Carol I a fost atât de mare încât două dintre marile puteri mondiale ale vremii, Germania și Rusia, i-au conferit titlul de mareșal. Regina Victoria a Marii Britanii, bunica viitoarei Regine Maria, l-a tratat de asemenea cu un respect deosebit”.

Cornel Jurju, istoric

Regele Carol I a transformat România într-un stat modern

„De pildă, Parlamentul adopta în 1866 una dintre cele mai moderne constituții din Europa acelor vremuri. S-au cristalizat doctrinar, apoi ca formațiuni politice de tip european, Partidul Conservator și Partidul Liberal, care până la moartea Regelui Carol I (1914) au gestionat politica guvernamentală a țării. La rândul său, instituția Monarhului Constituțional, care în linii generale a reușit să se țină la distanță de partizanatul partinic, a devenit cheia de boltă a sistemului politico-instituțional românesc.

În anii de domnie ai lui Carol I, Dinastia a oferit continuitate marilor obiective ale națiunii române. Primul dintre acestea a fost cucerirea independenței. Este în general știut că la 10 mai 1877 România și-a declarat neatârarea față de Poarta otomană, că ulterior independența a fost apărată pe câmpul de luptă de la Plevna, că apoi a fost recunoscută de către Congresul de Pace de la Berlin din 1878. În schimb, este mai puțin cunoscut faptul că, pe parcursul operațiunilor militare din 1877, trupele române au fost conduse cu multă pricepere de către însuși Principele Carol, care, ulterior, avea să îndeplinească un rol semnificativ în efortul diplomatic de recunoaștere internațională a independenței românești. Un alt obiectiv, urmărit cu multă consecvență de către Regele Carol I, a fost dezvoltarea economiei românești. Din acest punct de vedere, de la venirea Sa în Principate, Domnul a înțeles nevoia urgentă a construirii unei infrastructuri, mai ales feroviare, cât mai extinse. Dacă în 1866 România nu avea nici un kilometru de cale ferată, în 1914 atingea lungimea de circa 3.800 de kilometri

Se construiesc în jur de 80 de kilometri de cale ferată pe an. Să recunoaștem, o performanță cu totul remarcabilă. De asemenea, trebuie subliniat faptul că epoca lui Carol I a însemnat o detașare a spațiului românesc de sfera de influență a Orientului și angajarea acestuia într-un incontestabil proces istoric de occidentalizare. Odată cu Carol I, viața politică și instituțională, economia, cultura, moravurile, mentalitățile au început să capete nu numai forma, dar, treptat, și substanța modelului european-occidental”.

O parte imensă din moștenirea lui Carol I este păstrată și azi. În urma lui nu a rămas doar independența, Dobrogea românească sau calea ferată. În plan instituțional, câteva dintre reperele României au fost create cu ajutorul implicării sale personale. De exemplu, Academia Română sau Banca Națională a României. De asemenea, Regele Carol I a creat moneda numită leu. În vremea lui Alexandru Ioan Cuza, existau persoane care doreau baterea unei monede numită romanat, de la numele de România, după modelul francului francez. În planul patrimoniului cultural, printre operele Regelui Carol I și ale soției sale, Regina Elisabeta a României, se numără Palatul Peleş, dar și sprijinirea unor exponenți de marcă ai culturii române, precum George Enescu, Elena Văcărescu, Nicolae Grigorescu sau Vasile Alecsandri. Primul fotograf de război din lume, clujeanul de origine maghiară Carol Pop de Satmari (ortografiat și Karoly Papp de Szathmary), s-a stabilit la București și a devenit fotograf regal.

În momentul începerii domniei sale, România nu era decât o înjghebare a două provincii otomane, care se bucurau de un regim privilegiat. În momentul morții Regelui Carol I, România era un stat modern, puternic, un actor economic important, precum și un actor politic care devenise extrem de respectat pe plan internațional.

Neagu Djuvara:

„Trebuie să constatăm că această lungă domnie de 48 de ani, cea mai lungă din istoria României, cu un an mai lungă decât a lui Ștefan cel Mare, ne-a fost benefică. În acest răstimp, țara noastră a făcut un salt înainte uimitor. Poate că, dintre toate țările moderne, numai Japonia a făcut un salt comparabil cu cel al României de la mijlocul veacului trecut și până la primul război mondial. Din punct de

O înfăptuire regală : podul de la Cernavodă

vedere economic s-au făcut progrese uriașe, dar, bineînțeles, nu se putea ca într-o singură generație să ajungem la nivelul țărilor occidentale. Mai toate căile ferate de la noi datează de pe vremea regelui Carol. S-au construit șosele, au apărut uzine, a început exploatarea petrolului; am fost a doua țară din lume, după SUA, în privința industriei extractive a petrolului”.

Regele Carol I a lăsat moștenire o Românie modernă, a cărei tranziție de la balcanism către o existență comparabilă cu cea a țărilor occidentale fusese pe cât inovatoare, pe atât de bruscă.

A lăsat un nume demn de paginile de aur ale istoriei: **Carol I al României - Regele de Oțel.**

Ferdinand Întregitorul

Ferdinand I de Hohenzollern-Sigmaringen (n. 12/24 august 1865, la Sigmaringen - d. 20 iulie 1927, Castelul Peleş, Sinaia) a fost al doilea rege al României, din 10 octombrie 1914 până la moartea sa. Ferdinand (la naștere, *Ferdinand Viktor Albert Meinrad von Hohenzollern-Sigmaringen*) a fost al doilea fiu al prințului Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen și al Infantei Antónia a Portugaliei, fiica regelui Ferdinand al II-lea al Portugaliei și al reginei Maria a II-a. Familia sa făcea parte din ramura catolică a Casei Regale prusace de Hohenzollern.

Și-a petrecut copilăria și adolescența la reședința familiei din Sigmaringen, Germania. În 1885 a terminat cursurile Școlii de ofițeri din Kassel, fiind numit cu gradul de sublocotenent în cadrul Regimentului 1 Gardă de la Curtea Regală a Prusiei. Urmează apoi studii la Universitatea din Leipzig și la Școala Superioară de Științe Politice și Economice din Tübingen, pe care le-a absolvit în 1889.

Începând cu 1889 a devenit Principe de Coroană al Regatului României, în urma renunțării tatălui și fratelui său mai mare, Wilhelm, la drepturile de succesiune la coroana regală a României. Din acest moment s-a stabilit în România, unde și-a continuat cariera militară, având și o serie de comenzi onorifice, ajungând până la gradul de general de corp de armată.

S-a căsătorit la 29 decembrie 1892, la Sigmaringen, cu prințesa Maria Alexandra Victoria de Saxa-Coburg și Gotha, nepoată a reginei Victoria, fiică a ducelui Albert de Edinburgh și a mării ducese Maria Alexandrovna Romanov, unica fiică a țarului Alexandru al II-lea al Rusiei.

Desemnat și recunoscut de Parlament ca principe moștenitor al unchiului său, Regele Carol I, încă din anul 1889, el avea să fie încoronat în cadrul unei ceremonii fastuoase abia opt ani mai târziu, la Alba-Iulia, în cetatea în care în urmă cu mai bine de trei secole intrase triumfal primul făuritor al unirii celor trei principate românești, Mihai Viteazul.

Când principele moștenitor Ferdinand I a depus jurământul în calitate de Rege al României, în prezența Corpurilor legiuitoare, a membrilor familiei domnitoare și a Mitropolitului primat, a rostit: *„Jur a păzi Constituția și legile poporului român, de a menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului”.* Totodată, la discursul său inaugural, Ferdinand declara: *„Chemat prin grația lui Dumnezeu și voința națională de a fi urmașul marelui întemeietor, care mi-a lăsat ca sfânta moștenire simțăminte de iubire și credință ale unui întreg popor, găsesc în dragostea mea pentru neam puterea de a păși fără șovăire spre îndeplinirea marelui, dar grelei mele sarcini. Pilda aceluia pe care îl plângem toți ca pe un părinte și convingerea că numai printr-o neîncetată propășire se poate asigura viața trainică a unui popor, îmi vor fi călăuză în eforturile mele spre a-mi jertfi întreaga muncă a vieții pentru dezvoltarea puterilor acestui stat. În îndeplinirea acestei înalte da-*

Regina Maria și regele Ferdinand

torii, pe care o îmbrățișez cu neclintită credință și nestrămutată dragoste, stă cea mai dulce mulțumire ce o pot dobândi. Îmi aduc cel mai mare prinos de recunoștință aceluia a cărui amintire e cea mai scumpă legătură între țara și casa mea. În rodnică domnie care face mândria istoriei țării noastre, primul rege al României a găsit cel mai puternic sprijin în unirea tuturor românilor în jurul Tronului ori de câte ori împrejurări mari impuneau această datorie. Sunt sigur că, însuflețiti de același înalt patriotism, românii vor ști și în viitor să dea Tronului și țării unirea în cugetare și în acțiune, care este singura cheazășie a unei sănătoase propășiri naționale. Dumnezeu, care după atâtea grele încercări, a binecuvântat munca aceluia care s-au devotat binelui acestui neam, nu va lăsa să cadă ceea ce cu atâta truda s-a clădit și va ocroti, cu dragoste pentru acest popor, munca fără preget ce sunt hotărât ca bun român și rege să închin iubitei mele țări”.

Fire extrem de emotivă, Ferdinand și-a rostit cu dificultate discursul, iar la un moment dat i-au curs lacrimile. A fost salvat de uralele parlamentarilor, dar și de gestul soției sale, Maria, care s-a ridicat de pe podiumul pe care se afla, și-a dat la o parte, cu un gest energic, vâlul negru care-i acoperea fața, oferindu-și propria imagine, ca simbol de voință și frumusețe. Ovațiile au durat minute în șir. Participant la această ședință, I. G. Duca avea să scrie: *„Când a vorbit regele și a spus că va fi un bun român, a fost în sală un adevărat delir”.*

Primul conflict mondial

Problema esențială din acea vreme era atitudinea României față de noul conflict major ce se declanșase în Europa. Noul rege trebuia să găsească mijloace adecvate de acțiune în vederea făuririi statului național unitar român. În această privință, curentul filoantantist a fost cel care s-a impus, câștigând totodată o nouă adeptă foarte influentă, în persoana reginei Maria. Aceasta a depus un efort perseverent și continuu pentru a-i zdruncina soțului convingerile filogermane. Considerând că Ionel Brătianu reprezintă „zodia bună a României”, având încredere în experiența și capacitățile sale, șeful statului i-a lăsat primului ministru mână liberă pentru a decide și a acționa în interesul României. Astfel, Brătianu a întreprins multiple acțiuni politico-diplomatice, care vizau obținerea unor garanții sigure privind satisfacerea dezideratelor naționale ale poporului român.

După îndelungi tratative, pe 4 august 1916 au fost semnate tratatele de colaborare cu membrii Antantei. În baza tratatului de alianță și al convenției militare, aliații ne promiteau trimiterea zilnică a 300 de tone de armament și muniții, armata rusă urma să participe la apărarea Dobrogei în eventualitatea unui atac bulgar, iar trupele Antantei de la Salonic trebuiau să angajeze o mare ofensivă, care să rețină o parte a trupelor austro-ungare. De asemenea, se recunoștea legitimitatea unirii cu România a Transilvaniei și Bucovinei, respectând totodată integritatea teritoriului românesc.

Pe 15 august, a doua zi de la declararea războiului, Regele Ferdinand I a emis „Proclamația către țară”:

„Români! Războiul, care de doi ani a încins tot mai strâns hotarele noastre, a zdruncinat adânc vechiul așezământ al Europei și a învederat că pe viitor numai pe temeiul național se poate asigura viața pașnică a popoarelor. Pentru neamul nostru, el a adus ziua așteptată de veacuri de conștiință națională, ziua unirii lui. După veacuri îndelungate de nenorociri și de grele încercări, înaintașii noștri au reușit să întemeieze statul român prin Unirea Principatelor; prin Războiul Independenței, prin munca lor neobosită pentru renașterea națională. Astăzi ne este dat nouă să întregim opera lor; închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: unirea românilor de pe cele două părți ale Carpaților. De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub stăpânirea străină pe frații noștri de peste munți și din plaiurile Bucovinei, unde Ștefan cel Mare doarme somnul cel de veci. În noi, în virtuțile, în vitejia noastră stă puțința de a le da dreptul ca, într-o Românie întregită și liberă de la Tisa până la mare, să propășească în pace potrivit datinilor și aspirațiilor gintei noastre”.

Această decizie a ultragiât întreaga Europă. Fratele cel mare l-a acuzat de trădare împotriva țării sale de naștere, iar Casa Regală de Hohenzollern i-a retras regelui român apartenența la această dinastie. Conform Constituției, regele era comandantul suprem al armatei. El și-a stabilit cartierul general la Scroviștea, castel aflat lângă Peleş, iar ostașii români au trecut Carpații pentru eliberarea Transilvaniei. Entuziasmul preluării controlului principalelor trecători din Carpați și eliberarea unor orașe precum Brașovul, a fost stopat de pierderea bătăliei de la Turtucaia, pe frontul de sud. Deși a luptat cu eroism și spirit de sacrificiu, armata română a fost nevoită să se retragă pas cu pas, copleșită de numărul și tehnica modernă a inamicului. Totodată, Antanta nu și-a îndeplinit promisiunea de a trimite trupe rusești care să lupte alături de români și nu a început ofensiva în zona Salonic, care ar fi ținut ocupată Bulgaria.

Armata Puterilor Centrale, condusă de generalul von Mackensen, a acționat pe mai multe direcții: în nord a spart frontul de pe Valea Jiului, înaintând pe Olt, iar în sud a ocupat Dobrogea și a trecut Dunărea pe la

Zimnicea. Astfel, trupele inamice se apropiau amenințător de București. În aceste condiții, familia regală și Consiliul de miniștri au fost nevoiți să se retragă la Iași, Moldova devenind un adevărat „pământ al făgăduinței”. De asemenea, trupele române s-au retras pe aliniamentul Râmnicu Sărat-Viziru, între Carpați și Dunăre.

La 23 noiembrie, generalul von Mackensen a intrat în fruntea trupelor sale în Capitală. A urmat o perioadă grea pentru poporul român, care a trebuit să suporte jaful ocupantului.

Mărăști, Mărășești și Oituz

1916, noiembrie. La Iași se formează un guvern de uniune națională condus de Ionel Brătianu, care, anul următor, trece imediat la reorganizarea comandamentului, armata română fiind înzestrată cu echipament modern cumpărat de la aliați. La sporirea capacității de luptă, o contribuție importantă a avut-o misiunea militară franceză condusă de generalul Henri Berthelot. S-a organizat și „Crucea Roșie”, sub patronajul reginei Maria, care și-a asigurat astfel apelativul de „mama răniților”. De asemenea, pentru a reface moralul soldaților, regele și Consiliul de miniștri au considerat de cuviință că era timpul ca statul român să treacă la îndeplinirea promisiunilor făcute, înainte de terminarea operațiunilor.

Pe 23 martie 1917, într-o vizită pe front, Ferdinand s-a adresat Armatei a II-a, care era cantonată la Răcăciuni: „Ostași, vouă, fiilor de țărani, care ați apărât cu brațul și cu pieptul vostru pământul unde v-ați născut, unde ați crescut, vă spun eu, regele vostru, că pe lângă răsplata cea mare a izbânzii care vă asigură fiecăruia recunoștința neamului întreg, ați câștigat totodată dreptul la a stăpâni într-o măsură mai largă pământul pentru care v-ați

Ostași români pe frontul de la Mărășești

luptat. Vi se va da pământ! Eu, regele vostru, voi fi întâiul a da pildă, vi se va da și o largă participare la treburile statului”.

Nu erau vorbe goale. Pe 19 iunie 1917 se promulgă proiectul de revizuire a Constituției, care consacră, printre altele, adoptarea reformei agrare prin exproprierea marii proprietăți și introducerea votului universal.

Operațiunile militare s-au reluat în iulie 1917, când trupele austro-ungare și germane vizau atacarea Moldovei de la sud la nord. Luptând cu eroism, ostașii români au reușit să respingă în bloc atacurile inamicilor. La

Regele Ferdinand

Mărăști (11 - 19 iulie), Mărășești (24 iulie - 6 august) și Oituz (26 iulie - 9 august), faptele de arme au reliefat spiritul de jertfă al românilor și speranța în refacerea unității naționale.

Întunericul vine de la Răsărit

În octombrie 1917, bolșevicii au preluat puterea în Rusia și au anunțat dorința de a încheia armistițiul. În aceste condiții, România rămânea izolată pe frontul din est, înconjurată de trupele inamice, astfel că avantajul oferit de victoriile din vara aceluiași an nu a mai putut fi fructificat. Trupele rusești au părăsit linia frontului într-o totală dezordine, producând jafuri și distrugerii. Ca urmare, armata română a intervenit pentru a asigura ordinea, dezarmându-i și neutralizându-i pe ruși. În replică, autoritățile bolșevice au recurs la măsuri dure: arestarea reprezentantului țării noastre de la Petrograd, Constantin Diamandy, ruperea legăturilor diplomatice (13 ianuarie 1918) și confiscarea tezaurului, acuzând totodată țara noastră de agresiune pe propriul teritoriu, prin intrarea trupelor române în Basarabia pentru restabilirea ordinii, deși aceasta s-a produs la apelul basarabenilor.

La începutul anului 1918, presiunile Austro-Ungariei asupra României s-au amplificat, cerându-se înlăturarea dinastiei și încheierea grabnică a armistițiului. Primul ministru Brătianu nu s-a arătat dispus să încheie o pace rușinoasă, astfel că depune mandatul guvernului pe 26 ianuarie 1918. În locul său este format un cabinet condus de generalul Alexandru Averescu. În condiții dezastruoase pentru țară, regele Ferdinand se vedea nevoit de a încheia o pace separată. Pe 14 februarie 1918, are loc la Răcăciuni o întrevvedere între rege și ministrul de externe austro-ungar, care pune problema armistițiului într-o manieră ultimativă. Mai mult, pe 18 februarie, ieșirea Rusiei din război a fost consfințită prin Pacea de la Brest-Litovsk, astfel că frontul din Moldova rămânea complet izolat.

Ferdinand întrunește un Consiliu de Coroană în aceeași zi, unde le prezintă participanților condițiile de pace oferite în urma întrevederii cu ministrul austro-ungar.

Trebuia să se aleagă între o pace umiltoare sau ocuparea întregii țări de inamic. După ample dezbateri, se decide ca delegația română să discute la tratativele textului tratatului în bloc și nu pe articole, pentru a se pune în evidență caracterul de dictat al prevederilor tratatului. După semnarea unui tratat preliminar la Buftea pe 20 februarie, s-a considerat că persoana cea mai potrivită pentru a purta negocierile cu Puterile Centrale era Alexandru Marghiloman. Urmând să faciliteze negocierile, generalul Averescu și-a depus mandatul pe 27 februarie, iar pe 5 martie 1918 se constituie un guvern condus de liderul conservator. Regele considera că datorită poziției sale filogermane, fermă de-a lungul timpului, Marghiloman va reuși să încheie o pace mai blândă. Alexandru Marghiloman își asumă responsabilitatea semnării unei păci foarte grele la București, starea de război fiind înlocuită cu un regim de ocupație.

La 24 aprilie 1918, s-a încheiat Pacea de la București, care cuprindea prevederi umiltoare: Dobrogea era ocupată de Bulgaria; Austro-Ungaria lua partea vestică a Carpaților; Germania înstituia un monopol asupra țiteiului pe 90 de ani, a comerțului cu cereale, a exploatarei și prelucrării lemnului, iar accesul la Marea Neagră era permis numai de-a lungul unui drum comercial până la Constanța.

Reintrarea în război. Marea Unire din 1918

Cu toate presiunile exercitate asupra sa, regele Ferdinand a refuzat să semneze Tratatul de Pace, permițând astfel supraviețuirea statului român. Profitând de conjunctura noului context internațional, românii din teritoriile aflate sub ocupație străină și-au manifestat dorința de unire necondiționată cu Patria-Mamă. Pe 27 martie 1918, la Chișinău, Sfatul Țării a hotărât cu majoritate de voturi Unirea Basarabiei cu România. În mijlocul aclamațiilor sălii, decizia a fost adusă la cunoștința primului ministru, Alexandru Marghiloman, care, în numele poporului român, al guvernului României și al regelui, a luat act de Declarație și a primit Unirea. Era, după cum avea să spună regele Ferdinand, „*înfăptuirea unui vis care demult zăcea în inimile tuturor românilor de dincolo și de dincoace de apele Prutului*”. Prin decretul regal nr. 842 din 10 aprilie, regele a promulgat actul unirii.

Spre sfârșitul anului 1918, Antanta obținea mari succese pe frontul din vest, pierderile din rândul Puterilor Centrale fiind imense. Astfel, s-a întrevăzut posibilitatea ca România să reintre în război pentru înfrângerea definitivă a adversarului. Pe 24 octombrie 1918, regele Ferdinand a proclamat mobilizarea generală și ordonă armatei române să reintre în război de partea Antantei. Totodată, este demis guvernul Marghiloman și se formează un cabinet de militari și tehnicieni, condus de generalul Constantin Coandă, care a luat imediat măsura considerării Tratatului de la București ca un act nul și neavenit. Pe 11 noiembrie 1918, Puterile Centrale au capitulat, iar România s-a situat în tabăra învingătoare. În aceste condiții, înfăptuirea României Mari, ideal secular al poporu-

lui român, nu mai părea un vis nerealizabil, ci o certitudine, câștigată prin eroism, sacrificiu și jertfele a sute de mii de soldați români căzuți pe front.

Pe 15/28 noiembrie 1918, la Cernăuți, Congresul General al Bucovinei a votat în unanimitate „Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare până la Ceremuş, Colacin și Nistru, cu Regatul României”. Prin decretul-lege din 18/31 decembrie 1918, regele Ferdinand a consfințit Unirea Bucovinei cu România.

Convocată încă din 3/15 noiembrie prin manifestul „Către popoarele lumii”, Marea Adunare Națională s-a întrunit pe 18 noiembrie/1 decembrie 1918, la Alba-Iulia, participând în jur de 100.000 de oameni din toate colțurile țării. Lucrările au fost deschise de Gheorghe Pop de Băsești, iar Rezoluția Unirii a fost prezentată de Vasile Goldiș. Cei 1228 de delegați aleși ai românilor „din Transilvania, Banat și Țara Ungurească” au votat Rezoluția Unirii care „decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România”. Prin decretul nr. 3631 din 11/24 decembrie 1918, regele Ferdinand a ratificat Unirea Transilvaniei cu România.

Cunoscut de popor cu supranumele de „Întregitorul”,

Ferdinand a încununat visul întregii națiuni de a trăi între aceleași hotare ale României Mari, chiar dacă pentru realizarea acestui ideal a trebuit să intre în război împotriva țării sale natale. Carol I a condus România în timpul Primului Război Mondial, alegând să lupte de partea Antantei împotriva Puterilor Centrale, fapt care a avut ca efect excluderea sa din Casa Regală de Hohenzolern, de către șeful acestei case, împăratul Wilhelm al II-lea al Germaniei.

La sfârșitul războiului România a încheiat procesul de realizare a statului național-unitar, prin unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu Vechiul Regat. La 15 octombrie 1922, la Alba Iulia, Ferdinand a fost încoronat ca primul rege al României Mari.

În anii care au urmat Primului Război Mondial România a cunoscut o serie de transformări profunde, în special prin aplicarea reformei agrare și a votului universal.

Regele Ferdinand a hotărât intrarea României în primul război mondial de partea Franței, Angliei și Rusiei, ceea ce a dus, în cele din urmă, la recunoașterea Unirii Transilvaniei și Bucovinei.

El a primit cererea de Unire a basarabenilor din Imperiul Țarist care se dezintebra.

Numit și „regele țăranilor”, Regele Ferdinand a oprit tăvălugul bolșevic la granițele

*Carol I,
Ferdinand și
Carol al II-lea*

României, prin promisiunea respectată de împrumutarea a țăranilor-soldați.

Om de o vastă cultură, poliglot și botanist pasionat, Regele Ferdinand a fost sincer dedicat românilor, sub cărmuirea sa înregistrându-se cea mai înfloritoare perioadă a statului românesc modern.

În 1921, Ferdinand va avea bucuria să trăiască nașterea nepotului său, Mihai, fiul lui Carol și al Elenei. Mariajul dintre Carol și Elena a eșuat, deoarece Carol, moștenitorul tronului și-a părăsit familia, fugind la Paris împreună cu amanta sa, Elena Lupescu. În cele din urmă, cu inima tulburată, regele îl desemnează ca urmaș la tron pe nepotul său, Mihai, dezmoștenindu-l pe fiul său Carol. Ferdinand a murit la Sinaia, la 20 iulie 1927 și a fost înmormântat la Mănăstirea Curtea de Argeș.

Între figurile Marii Uniri, chipul Regelui Ferdinand, supranumit „Întregitorul” și „Loialul”, este cel mai des asociat victoriei.

*Regii Carol I și Ferdinand
au făurit statul cu numele
România,
iar pentru aceasta,
poporul român le este
veșnic recunoscător.*

Fie memoria lor binecuvântată!